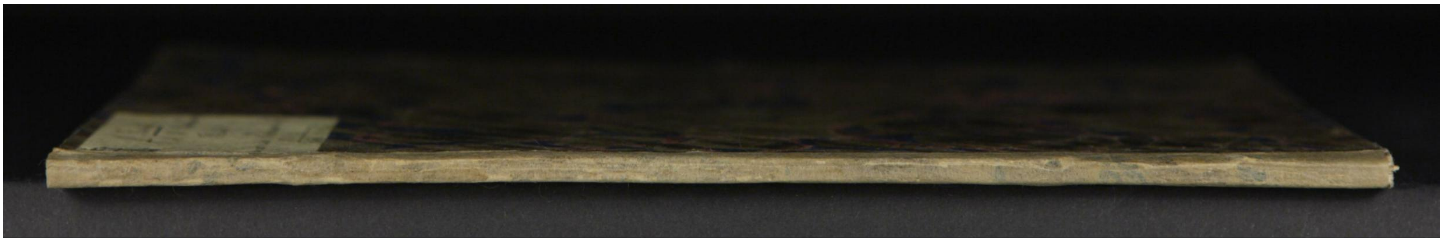
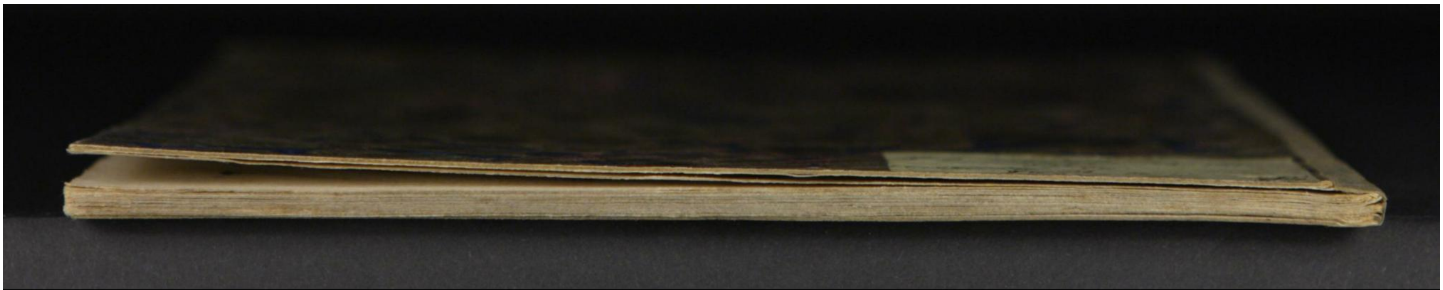
J. Fecht.
(M. H. Burchardi)
Theses
ex
universa theologia bibl.
P. 1-2.
Rost. 1695.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

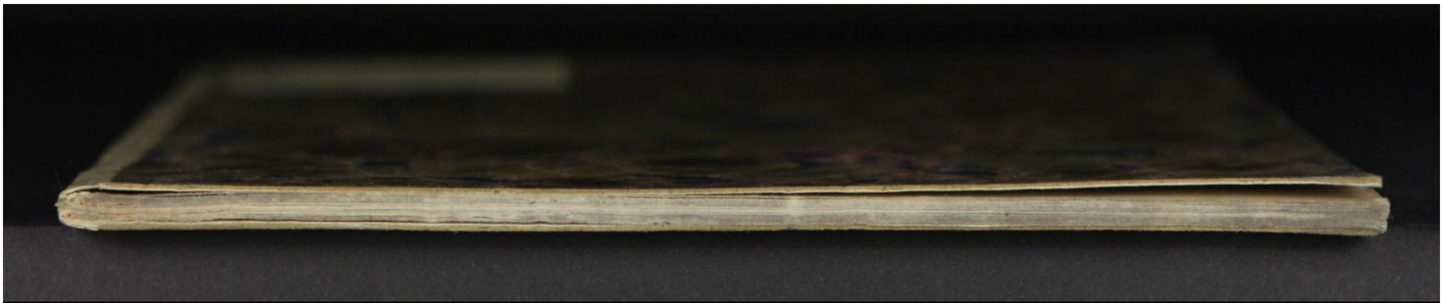

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

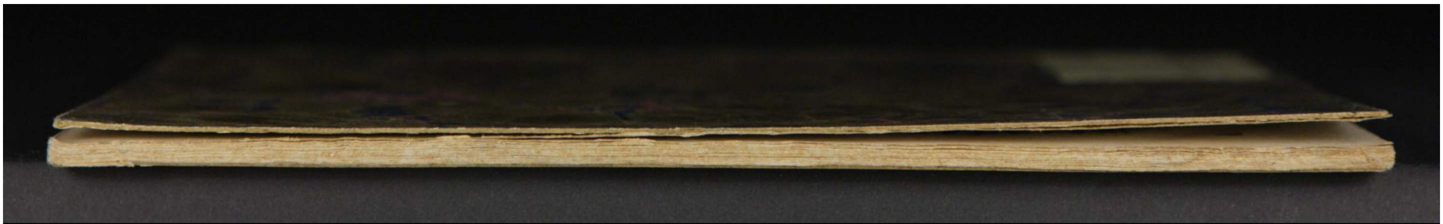
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

1,–505.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 1 4°

1 1 01 0 4 02052 9

+ REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

177.

5

THESES
EX
UNIVERSA
THEOLOGIA
BIBLICA
SELECTÆ.

QVARUM PARTEM PRIMAM
D. B. J.
CONSENTIENTE R. FAC. THEOLOGICA;
SUB PRÆSIDIO

JO. FECHTII, D.

ET PP. CONSISTORII DUC. ASSESSORIS
ET DIST. ROSTOCH. SUPERINT.
PRO PUBLICO EXERCITIO
VENTILANDAM PROPONIT,
AD D. NOVEMBR. A. M.DCXCV.

MATTHIAS HENRICUS BURCHARDI, HOLSATUS.

ROSTOCHII,
Typis JOHANNIS WEPPLINGII, Acad. Typographi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

THESES
EX
THEOLOGIA BIBLICA.

I.

THeologiam eſſe habitum, & qvidem Practicum, evidenter ex Hebr. v. 14. eluceſcit. Qvamqvam enim ibi de perfectiori omnium Chriſtianorum ἐν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης, ſeu *doctrinâ Chriſtianâ, de juſtitiâ in Chriſto Jeſu impetrandâ*, notitiâ agatur, ſi tamen ea ἕξις eſt ſeu *habitus* τῶν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων, *exercitatos* per freqventem verbi lectionem & meditationem, auxiliante Spiritu Sancto, mentis *ſenſus habentium*, longè magis eo titulo ipſa Theologia gaudebit. Qvi verò habitus diſcernit inter bonum & malum, ſuppoſitâ accuratâ rerum notitiâ, (qvippe qvæ ſola per τὸ καλὸν τε καὶ κακὸν, *bonum & malum*, ipsâ vocum naturâ jubente, haud intelligitur) eum Practicum eſſe nemo dubitare poteſt.

II. Cum Apoſtolus ad Tit. I. 1. Theologiam, in omni latitudine ſuâ conſideratam, per ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, per *notitiam veritatis, qvæ eſt ſecundum, pietatem*, deſcribit, per reſtrictionem illam, particula, κατὰ, *ſecundum* inſinuatam, notitiam veritatis, univerſim ſpectatam, ad notitiam talem, qvæ eſt Chriſtianæ pietatis, ſeu ſcientiæ Practicæ, ad pietatem ducentis, coarctat, ſeq; vult doctorem eſſe non veritatis naturalis, ſed revelatæ. Ex qvo perqvam abſurdè colligitur, ne concipi qvidem poſſe veritatem Theologicā ſine pietate, & ſi qvis pietate fuerit deſtitutus, illicò convinci, ſe veritatem Divinā non cognoviſſe. Nam & naturalis de Deo veritatis finis eſt praxis juſtitiæ, à qvâ tamen ſalvâ veritate gentiles exulabant. Hoc qvippe eſt τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχειν, *veritatem in juſtitiâ detinere*. Rom. I. 18.

III. Non ineleganter *H. Grotius* verba Pauli: *Videte, ne qvis vos deprædetur per Philoſophiam & inanem deceptionem, ſecundum traditionem hominum, ſecundum elementa mundi*, Col: *II.* 8. per figuram,

qvæ

qvæ ἐν διὰ δυοῖν dicitur, exaudienda eſſe docet, q. d. διὰ τῆς κενῆς ἀπάτης, τῆς διὰ φιλοσοφίας, *per inanem deceptionem, qvæ fit per Philoſophiam*. Planè doctiſſima ſententia eſt *D. Affelmanni* noſtratis, per Philoſophiam & vanam deceptionem Phariſæorum Eſſæorumq́; doctrinam intelligentis, qvæ verè traditione hominum & elementis mundi infirmis nitebatur: qvam haud ita pridem calculo ſuo comprobavit *B. D Kortholtus*. Qvam verò accuratè cum totius capitis œconomiâ *D. Æg. Hunnij & D. Seb. Schmidij* opinio convenit, qvi Philoſophiam univerſim de omni eo, qvod illo tempore hoc nomine veniebat, & κενὴν ἀπάτην, *inanem* deceptionem, de cæteris errorum fontibus, qui ex traditionibus Judæorum manabant, interpretantur?

IV. Trecentarum vulpium captura, Judic. XV. 4. memorata, nonniſi Divinorum oraculorum malitioſis empæctis argumentum præbet, Divinitatem S. Literarum in dubium vocandi, cum & Palæſtinam abundaſſe eo animalium genere & eorundem venationem qvaſi qvotidianam fuiſſe, clariſſime ex Cant. II, 15. aliisqve locis pateat. Nec Deo juvante miraculoſas patrari actiones inſolens videri debet, cum magis incredibilia referentibus profanis auctoribus fidem non denegemus. Exempli causâ unum *Vopiſci* in vita Probi locum producemus. Ita ille: *Venationem in circo ampliſſimam dedit, ita ut populus cuncta diriperet. Genus autem ſpectaculi fuit tale. Arbores validæ per milites radicitus vulſæ, connexis longè lateqve trabibus, affixæ ſunt, terrâ deinde ſuperjectâ, totusq; circus ad ſylvæ conſitus ſpeciem, gratiâ novi viroris effronduit. Immiſſi deinde per omnes aditus ſtruthiones mille, mille cervi, mille apri, mille damæ, ibices, oves feræ & cetera herbatica animalia, qvanta vel ali potuerunt, vel inveniri. Immiſſi deinde populares, rapuit qvisqve, qvod voluit. Addidit aliâ die in Amphitheatro unâ miſſione centum jubatos leones, qvi rugitibus ſuis tonitrua excitabant, qvi omnes è poſticis interempti ſunt, non magnum præbentes ſpectaculum, cum occiderentur. Editi ſunt deinde centum Leopardi Lybici, centum Syriaci, centum leanæ & urſi ſimul trecenti; quarum omnium ferarum magnum magis conſtat ſpectaculum fuiſſe, quam gratum.*

V. Non

V. Non eſt illuſtrior in universâ Scripturâ locus, qvi Theologiæ cultori & Eccleſiæ miniſtro SS. Literarum lectionem efficacius commendet, quam ille Pauli ad Timotheum, II. Ep. III, 14. *Tu verò permane in iis, quæ didiciſti & in quibus confirmatus es, ſciens quippe, à quo didiceris. Et quoniam à pueritiâ ſacras literas noviſti, illæ te ſapientem reddere poſſunt ad ſalutem, per fidem in Chriſto Jeſu.* Nec enim tantum oſtendit, quantæ divitiæ in ſanctiſſimo Bibliorum codice ad efficiendos obtinendosqve omnes eos, qvos Eccleſiaſticum officium reqvirit, uſus, ſint comprehenſæ; cum *Scriptura S. Divinitus inſpirata*, atqve adeò Deum ipſum immediatum auctorem habens, non aliter ac epiſtola, à magiſtro amanuenſi in calamum dictata, *utilis ſit ad doctrinam*, in fide Chriſtianâ plantandam & ſtabiliendam, *ad refutationem* errorum qvorumlibet, cum hac fide pugnantium, *ad correctionem* vitiorum, morumqve depravatorum, fidem & conſcientiam vaſtantium, & *ad manuductionem in juſtitiâ*, qvâ deducere Eccleſiæ miniſter gregem ſuum ad omne virtutum genus qveat; *ut* adeò *homo Dei*, qvo incomparabili jucundiſſimoq; titulo Eccleſiæ miniſter à Spiritu S. mactatur, *perfectus ſit*, in omnibus muneris ſui partibus, *ad omne opus bonum*, ſive prædicando id fiat, ſive adhortando, ſive conſolando, ſive vitæ exemplo prælucendo, *ſufficienter inſtructus*; ſed modum etiam inſinuat, qvo pacto Theologiæ cultor ad ſanctiſſimi hujus libri accuratam notitiam pervenire qveat, nempe partim ſenſum ejus verum & ſalutarem à S. Literarum doctoribus diligenter, ſolidè & conſtanter ediſcendo, partim lectioni ejus & ſedulæ meditationi à pueritiâ adſveſcendo. O utinam miniſterii noſtri Candidati intimo animo Apoſtolicam hanc lectionem reconderent! *Permane*, inqvit Paulus, *in iis, qvæ didiciſti*; conſtantiâ itaq; opus eſt in propoſito ſemel cœpto, neq; ſemel tantum iterumqve perfunctoriè deſultorieq; Biblia ſunt legenda, ſed inhærendum eſt lectioni diu noctuq; nec unqvam ab ea remittendum; qvo enim freqventius legeris, eo plus lucis & ſalubrium ſenſuum inveneris. *Permane* autem *in iis, qvæ didiciſti & in qvibus confirmatus es*. Nam vocem: ἐπιστώθης, non ſignificare id, qvod commiſſum alicui eſt, ſed in qvo certitudinem ſummam & ſtabilimentum aliquis obtinui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

tinuit, ab omnib9 ferè interpretibus obſervatũ eſt. Ita ergo ſunt le-
gendæ S. Literæ, ut de eorũ vero ſenſu Divinâ certitudine convin-
caris, ut non legas tantum easdem, ſed & intelligas; *ὁ ἀναγινώσκων
νοείτω, qvi legit, animum advertat*, inq; ſenſum Spiritus Sancti inti-
mè penetret. Matth. XXIV. 15. Non ut in omnibus & ubiqve fluctuũ
inſtar in mari, à ventis agitato, dubites, nec ad intellect9 *ἀσφάλει-
αν* unqvam pervenias, ſed ut ceu *domus, petræ inædificata firmus ſis*
& immotus. Matth. VII. 24. 25. *Confirmatus verò in his es*, ait Pau-
lus, *quia ſcis, à qvo didiceris*. A me nempe, Apoſtolo Chriſti, non
tantum autoritate Apoſtolica veros tibi Scripturarum ſenſus
revelando, ſed eosdem etiam ex infallibilibus textuum indiciis,
ut ubiq; diſputare & docere ſoleo, demonſtrando. Non ergo ſuo
genio S. Literarum lector, ceu *αὐτοδίδακτος*, unicè fidere, ſed
doctores fideles & ob Scripturarum ſcrutinium celebres audire
debet. Verum enim perpetuò & ordinariè illud eſt: *Labia ſacer-
dotis cuſtodient ſcientiam & legem reqvirent ex ore ejus, qvia angelus
Domini exercituum eſt*. Mal. II. 7. Lectionem autem Scripturæ pri-
vatam futuro Eccleſiæ miniſtro ita commendat Paulus: *Qvo-
niam à pueritiâ S. Literas noſti*, à matre aviâq; tuâ ad earum lectio-
nem qvotidianam adductus, (ô qvam benè fieret, ſi ad hoc ex-
emplum, qvicunq; à parentibus ſuis ſacris officiis deſtinati ſunt,
ad frequentiorem diligentioremq;, qvam cæteri liberi omnes,
S. Literarum lectionem, à teneris, ut ajunt, unguiculis, ab illis
adſuefierent!) *illæ te ſapientem reddere poſſunt ad ſalutem*. Qvid
hoc rei eſt, ô Theologiæ cultor? Exiſtimaveram, Biblia Theo-
logo ideò tantum legenda eſſe, ut ſcientiam ſibi acqvirat, alios
informandi, non ut ipſe ſimul ſuammet ex iis ſalutem procuret.
Jta certè plurimi veſtrum perſvaſi ſunt. Sed ſcrupulum hunc,
& in DEUM impium, & ſacro veſtro ordine indignum, eximit
vobis Paulus, qvi ideò legi ſacras Literas à Timotheo, futuro
miniſterii Candidato, fructuoſum eſſe judicat, ut primò & ante
cætera omnia ſapientiam inde ſibi comparare poſſet, ſuæmet
animæ ſalutem promovendi, deinde verò & poſt hoc etiam alio-
rum. Nec tamen ſapientia iſthæc, magno ſæpe labore acqviſita,
efficere ſalutem poteſt, niſi *per fidem in Chriſto Jeſu*. Hanc fidem
ipſa

ipſa Scripturæ lectio, dummodo ordini te Divino ſubmittas, pro-
ducit, producta ſalutem operatur. Utrumq; facit latens in Scri-
pturis, nec unqvam otioſus, Dei Spiritus. Js eſt, non natura, qvi,
non præcedente fide, per Scripturam fidem efficit, ſaltem efficere
intendit, qvæ intentio etiam extra fidem eatenus ſalutaris eſt, in
qvantum ſalutem operari apta nata eſt; & qvi effectâ fide per fi-
dem, effectu ipſo ſalutarem, ſalutem operatur. Rectè itaq; & ſa-
pienter decernit Edictum Würtebergicum, *A. MDCXCIV. §. III.*
In Sachen/ den Glauben und das Leben der Chriſten belangend/
ſolle man einig und allein der H. Schrifft/ als der vollkommenen
Glaubens und Lebens-Regel/ in Gehorſam des Glaubens anhan-
gen und nachfolgen. Zu ſolchem Ende ſollen unſere zur Theologie
gewidmete Alumni, (keinen außgenommen) mit allem Ernſt da-
hin angewieſen werden/ daß ſie nächſt Erlernung der Hebreiſchen
und Griechiſchen Sprache/ (andere nöhtige und nützliche Wiſſen-
ſchafften ohnausgeſchloſſen) ihre fürnehmſte Arbeit ſeyn laſſen/ die
H. Göttliche Schrifft/ Altes und Neues Teſtaments/ mit Fleiß und
Andacht/ täglich in fontibus zu leſen/ zu erwegen/ und dadurch ver-
mittelſt Göttlichen Beyſtandes/ ſich je länger je tüchtiger zu ma-
chen/ nicht nur die Evangeliſche Lehr-Sätze/ ſo im Syſtemate Theo-
logiæ ſtehen/ zuerweiſen/ und die Einwürffe der Wiederſacher
gründlich umbzuſtoſſen/ ſondern auch im wahren/ lebendigen/ thä-
tigen Glauben zu wachſen/ reich zu werden in allerley Erkäntnüß
und Erfahrung/ daß ſie prüffen mögen/ was daß beſte ſeye. Nec
minus piè atq; cordatè, §. V. Es ſolle denen Studioſis Theologiæ
wohl und eyffrig vorgemahlet werden/ daß/ wann ſie das Syſtema
Theologiæ Acroamaticæ wohl ins Gedächtnüß gefaſſet/ auff alle
darinnen enthaltene Fragen fertig antworten/ die Evangeliſche
Lehrſätze mit behörigen Zeugnüſſen H. Schrifft bekräfftigen/ die
Einwürffe der Wiederſacher gründlich wiederlegen/ auch wol auß-
geſonnene und der ähnlichkeit des Glaubens gemäſſe Predigten
ablegen können/ dabey aber mit ihrem Hertzen der Welt anhan-
gen/ dem Stoltz/ dem Kleider-Pracht/ der übermaß im Eſſen und
Trincken/ der fleiſchlichen Wolluſt/ ect. ſich ergeben/ ſie noch nicht
zur wahren rechtſchaffenen Erkäntnüß Gottes erleuchtet ſeyn/ ſon-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

dern im Finſternüß wandlen/Krafft der Wort St. Johannis, 1. Ep. I.6. & c. *II*.3. & 4. Qvod eqvidem de veritate practicâ & in effectu ſalutari aperte intelligitur; nam etiam eam doctrinarum ſacrarum notitiam veram eſſe, qvæ injuſtitiam conjunctam habet, diſertè affirmat Paulus, Rom. *I*. 18. & ſalutaris qvoad virtutem & potentiam, ob inſeparabilem à Divino verbo efficaciam, ſit omnis ea doctrina, qvæ ad convertendum hominem tendit, etſi maximè eundem actu non convertat. Qvod medicamenti exemplo Theologi pridem illuſtrarunt.

VI. Quibus Scholaſticorum termini, *Perſona*, *Principium*, aliiq; hodie non ſine notabilis heterodoxiæ ſuſpicione tam exoſi ſunt, ii dicant, qvid Paulus Hebr. *I*. 3. per ὑπόςασιν τ͂ πατρὸς, aliud qvam *Perſonam Patris* intelligat, cum Filius non ſit imago vel eſſentiæ Divinæ, abſolutè conſideratæ, vel hypoſtaſeos, abſtractè acceptæ, ſed perſonæ, in eſſentiâ & ſubſiſtentiâ conſiſtentis, qvippe quâ in re Patrem repræſentat? Quidqve Chriſtus ipſe, Joh. IIX. 25. dicendo: *τὴν ἀρχὴν ὅ, τι καὶ λαλῶ ὑμῖν*; per *τὴν ἀρχὴν* aliud qvam Patrem, qvi eſt origo & *principium* Filii, intellexerit? Hanc interpretationem ipſo Evangeliſtâ apertè inſinuante; *neſciverunt, qvod Patrem ipſis dixiſſet*. Quem ſenſum præter *D. Seb. Schmidium*, nemo adhuc eorum, qvi etiam recentiſſimè in eum locum & uberrimè commentati ſunt, qvod ſciam, animadvertit, nec qvisqvam hactenus ullis argumentis refellit.

VII. Creationem Apoſtolus, Hebr. XI. 3. deſcribit per *τὸ: γίνεσθαι μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα*, *fieri ex non apparentibus ea, quæ videntur*. Trajectio eſt in verbis ſecundum pleroſque interpretes: *μὴ ἐκ φαινομένων*, *non ex apparentibus*, pro: *ἐκ μὴ φαινομένων*, *ex non apparentibus*. Sunt autem non apparentia non entia, qvippe *qvæ nuſpiam apparent*, dicente *D. Gerhardo*. Ex his facti ſeu perfecti dicuntur *οἱ αἰῶνες*, *ſecula*, id eſt, totus mundus, ut nihil quicqvam excludatur, qvicqvid creatum eſt, judice *Chryſoſtomo* & *Theodoreto*. Materia, ex qvâ omnia creata ſunt, ſunt *τὰ μὴ φαινόμενα*, *non entia*. Qvæ qvia intellectui noſtro qvaſi qvidpiam, ex qvo *τὰ βλεπόμενα*, *quæ videntur*, id eſt, entia emergant, & qvod tamen revera nihil eſt, objiciuntur, à ſummo Theologo, *D. Hülſemanno*,

inique

iniqve ideò à nonnullis arroſo, materia negativa creationis vocantur. Ea autem non entia, ex qvibus omnia creata ſunt, duplicem rationem ſuſtinent. Nonnulla non entia ſunt ſimpliciter, utpote cum mundus, nihil planè ante illum exiſtente, ex non ente creatus eſt, alia ſunt non entia, licet in ſubjecto, ut pote cum Eva ex coſtâ Adami creata eſt. Illa enim coſta ex ſe tam inepta fuerat, ut fæmina ex illâ conderetur, ac fuit non ens, ut ex eo fieret ens. Æqva enim utrobiqve inter duo illa extrema diſtantia fuerat, nempe infinita. Unde & hoc non ens perinde nihil, ut illud prius non ens, licet cum appoſito, vocatur: nihil ſubjecti.

VIII. Votum iſtud Patriarchæ Jacobi, Gen. XXIIX. 20. 21. *Si Deus fuerit mecum & cuſtodierit me in viâ iſta, quam ego ambulo & dederit mihi panem ad comedendum & veſtem ad induendum & reverſus fuero in pace ad domum patris mei, tum erit Dominus mihi in Deum*; non probat ſub ſpe mercedis Deum licitè coli poſſe; ceu dictum iſtud ante pauculos annos, ad excuſandum *Jo. Jacobi Petiſci*, Paſtoris qvondam Weinheimenſis, factum, allegavit Jeſuita Heidelbergenſis, in evulgatâ hunc in finem oratione. Pactus autem cum Patribus Societatis fuerat *Petiſcus*, ſi Pontificiam religionem amplecteretur, ut præmii loco obtineret Bibliothecarii Heidelbergenſis functionem. Quod & factum eſt. Debebat verò Jeſuita audire ſocii ſui, ſe longè celebrioris, *Bened. Pererij*, reſponſum, qvi in Commentario hujus loci qværit; ſi Jacob habiturus eſt Dominum pro Deo, ſi dederit ſibi victum & amictum; ergone ſi hæc non daret Deus, non erat eum habiturus pro Deo? reſpondetqve: *Talis mens, conſilium, ſenſus, propoſitum animi & deliberatio, erant planè impia. Deus namque omnino colendus eſt, ſive det ſive non det bona temporalia.* Et poſtea: *ejuſmodi votum non impium modo fuiſſet, ſed planè ſtolidum, vecordiaque & amentiæ plenum.* Cumque id illuſtri ſociorum Danielis dicto: *Ecce Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis & de manibus tuis, ò rex, liberare. Qvod ſi noluerit, notum ſit tibi, rex, quia Deos tuos non colimus & ſtatuam, qvam erexiſti, non adoramus*, Dan. *III.* 18. comprobaſſet, oſtendit, facile ceſſaturum dubium, ſi obſervetur, non vovere Jacobum generalem cultum Dei, qvem ei exhibere naturali lege

adſtrictus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

adſtrictus erat, ſed certum qvendam & ſingularem cultum, in conſecrando loco, dandisque decimis conſiſtentem. Quo pacto & plerique noſtrum interpretantur. Juvatur hæc interpretatio, ſi diſtinctio juxta R. S. Jarchi ad h. l. quam nuperrime ſecutus eſt *D. Jo. Saubertus*, in textu paulo alia fiat, ut nempe πρότασις, per accentum Atnach continuanda, eo usqve extendatur: *ſi fuerit Deus mecum, ſi cuſtodierit, ſi reverſus fuero, ſique adeò Deus mihi ſuerit Deus*; & nunc ſequatur ἀπόδοσις: *tum lapis hic erit domus Domini*. Quam accentus quidem obſervationem ab amantiſſimo collega ſuggeſtam cupidiſſimè amplector. Nec tamen contemnenda etiam eſt *Eraſmi Marbachii* obſervatio, qui vocem: אם; non conditionatè, ſed aſſeverativè accipi poſſe docet, ut in loco illo, Pſalm. XCV. *11. juravi, ſi introibunt in requiem meam*, q. d. juravi, qvod certò non introituri ſint in requiem meam. Jta & hoc loco: eò quod juxta promiſſionem, verſu quinto decimo mihi factam & à me firmâ fide apprehenſam, Dominus certo erit mecum & me cuſtodiet in viâ & dabit victum & amictum, denique domum reducet, ideò & ob hæc beneficia eundem colam in perpetuum. Videbatur citra dubium *Marbachio* phraſis: והיה יהוה לי לאלהים, *Et erit mihi Deus in Deū*, generalior eſſe, qvam qvæ ad publicū ejus loci cultum ſecundum ſententiam cõmuniorē reſtringi poſſet; qvamqvam cum generali, publico privatoq; cultu ſimul duas publici cultus ſpecies, ædē & decimas, Deo promittat Jacobus.

IX. Mali dæmones in Epiſtolâ Judæ, verſ. VI. dicuntur *reſervati in judicium magni diei, vinculis æternis ſub caliginem. Reſervati*, qvia nec conſummatam omnibus modis pœnam adhuc dum accipiunt, Matth. IIX, 29. qvippe *qvibus paratum eſt ſupplicium æternum*, Matth. XXV 41. nec manifeſtata eſt illa per decretoriam judicis ſententiam. *Sub caliginem*, tartari nempe, qvi alibi *abyſſus* vocatur, id eſt, ima & profundiſſima inferorum ſedes, Ap. IX, 1. *Vinculis æternis*, qvia ibi omni libertate ſua privati ordinariè verſantur. Nam extra ordinem Deo vel jubente vel permittente aërem occupare probabile eſt. Unde Diabolus ἄρχων τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος dicitur, Eph. *II, 2.* voce ἐξουσίας abſtractâ pro concretâ & ſingulari pro plurali acceptâ, ut fit Rom. XIII. 1. Ἐξουσία *autē dæmonem* notat, Eph. VI. 12. Ἄρχων itaq; τῆς ἐξουσίας eſt *princeps dæmonum*.

X. Per-

X. Perqvam probabilis ſententia eſt, locum Gen. III. 22. הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע, non ironicè ſed propriè interpretandum eſſe, hoc ſenſu: *Ecce Adam fuit ſicut unus ex nobis, ad ſciendum bonũ & malum*. Jta enim retinetur propria verbi: היה, ſignificatio, cum alias improprius ſenſus clarius per vocem: נעשה, fuiſſet expreſſus; neq; in textu qvicqvam repugnat. Sunt enim planè ἰσοδυναμοῦντα: eſſe ſicut unum ex nobis, qvoad ſcientiam boni & mali, &: facere hominem ad ſimilitudinem & imaginem noſtram; qvippe qvæ conſiſtit *in juſtitiâ & ſanctitate, quæ eſt ſecundum Deum*. Eph. IV. 24. Nec τὸ: *ſicut unus ex nobis*, omnimodam exæqvationem notat, cum nec alias infreqvens ſit, infra illam in eadem materiâ particulam illam ſubſidere, 1. Joh. *III*. 3. & 7. Connexio verò hæc foret: Ecce Adam Divinâ noſtrâ imagine excellentiſſimè enituit, & tamen de fructu arboris ſcientiæ boni & mali comedendo lapſus eſt; ne itaq; nunc in malum totus pronus, peccatum peccato cumulet, manumq; ulterius extendat &, ne vel contra decretum meum non moriatur, vel vitæ ſibi infelicitatem æternam reddat, de arbore qvoq; vitæ comedat, emittamus eum ex paradiſo. Qvi nexus (à D. *Mich. Walthero* approbatus) non majoribus difficultatibus obnoxius eſt, qvam qvem faciunt reliqvarum ſententiarum defenſores. Simplicem hanc opinionem, qvam ex dictatis de Jmagine Divinâ ſummi Scripturarum exegetæ, *D. Seb. Schmidii*, pro ſolenni diſputatione, Argentorati, *A. MDCLIIX*. defendi; abſit, ut cuiqvam obtrudam. Liberum cuilibet eſto, circa difficilem locum ſentire, qvicqvid textui convenientius eſſe animadverterit.

XI. Si locus Salomonis, Eccl. XII. 7. *Convertetur pulvis in terram ſuam, unde ſumptus eſt, & ſpiritus revertetur ad Deum, qui dedit illum*; immediatam animarum creationem, ut volunt præcipui hujus patroni, probat, tum illi edicant, utrum & impiorum animæ redeant ad Deum, qvæ & ipſæ ſecundum illos ex nihilo ſunt creatæ & qvorum pulvis æquè in terram ac piorum convertitur? Quod utrum dicturi ſint, vehementer dubito. *Auguſtinus* certè, qui primum in hoc loco magnum creationis præſidium collocaverat, tandem tamen Epiſtola CLVII. non dubitat fateri: *non ſolvi per illum obſcuriſſimam illam quæſtionem*. Quin potius intueamur locum longè clariorem, eumque de animæ naturâ agentem, Gen. II. 7. *inſpiravit Deus in faciem ejus ſpiraculum vitæ & factus eſt homo in animam viventem*; & conferam ad ejus dilucidationem verba *D. Dav. Chytræi*, Academiæ noſtræ Do-

ctoris feliciſſimi, qvi libri de morte & vitâ æternâ Part. II. p. 153 & 154. *In primi hominis creatione*, inqvit, *corpori jam formato ſpiraculu vitæ ſeu ſubſtantia animæ, qvâ viveret homo, (à Deo, non de Deo facta) inſpiratur, qvâ inſpiratione hæc vis primis parentibus inſita fuit, ut deinceps cæteros homines ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, ſibi animâ & corpore ſimiles, propagarent.* Qvæ obſervationes repetitæ ſunt ex Epiſtolà *Jo. Conr. Durrij* ad *Simonem Bornmeiſterum.*

XII. Immanis injuſtitiæ Deum arguunt ii Calviniani, qui docent: Deum innocentem creaturam ad æternos cruciatus ex abſoluto dominio poſſe condemnare. Poſſe tamen Deum, ſuppoſito ſaltem in omnibus hominibus peccato originali, hominem innocuum temporalibus pœnis ſubjicere, evidenter dicitur in illuſtri loco, Ex. XX. 5. *Ego Deus zelotes, viſitans iniqvitatem patrum in Filiis in tertiam quartamque generationem, eorum, qui me oderunt.* Adjecta ratio: *eorum, qui oderunt me*, parentes neceſſariò afficit, non liberos. Quod & ex accentuum ratione probat noſter *Varenius*. Id enim niſi foret, quid ſingulare hic dixiſſet Deus? Qvid ad horrorem peccati dehortationemq; faciens? An ideò zelotes eſt Deus, qvia peccata punit, qvousq; peccata invenit? Id ſi zeloten conſtituit, non dicendum fuiſſet: viſito iniquitatem patrum in filiis in tertiam quartamqve, ſed potius in milleſimam, immo infinitam generationem. Quousque enim furoris Divini ſe extendit materia, eousque & furor ipſe. Js verò rex zelotes meritò dicitur, qvi ob crimen læſæ majeſtatis non delinquentem tantum commeritis pœnis ſubjicit, ſed familiam ejus poſterosque omnibus honoribus *excludit*. Jam Deus ipſe filios Achan innocentes ob patris ſacrilegium extremo ſupplicio affecit, immo totum populum Iſraëliticum graviſſimis pœnis illigavit; Joſ. VII. 12. 24. Poſteritatem verò Saulis innocentem ob patris tyrannidem ſuſpendio punivit, II. Sam. XXI. 1. 6. Nec minus ſemini Gehaſi innocenti ob parentis delictum lepra adhæſit, II. Reg. v. 27. Fundamentum verò juſtitiæ hujus punitionis (qvæ tamen nonniſi cum exceptione intervenientis extra illum ordinem gratiæ Divinæ intelligenda eſt:) id eſt, quia *nemo hominu coram Deo eſt innocens*, Exod xxxiv. 7.

Accurato judicio hoc argumentum in Collegii Syſtematici articulo de Peccato excuſſit vaſtæ eruditionis Theologus, *D. Jo. Ad. Oſiander.*

FINIS PARTIS PRIMÆ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

178

THESES
EX
UNIVERSA
THEOLOGIA
BIBLICA
SELECTÆ.

QVARUM PARTEM SECUNDAM
D. B. J.
CONSENTIENTE R. FAC. THEOLOGICA;
Sub PRÆSIDIO

JO. FECHTII, D.
ET PP. CONSISTORII DUC. ASSESSORIS,
ET DIST. ROSTOCH. SUPERINT.

PRO PUBLICO EXERCITIO
VENTILANDAM PROPONIT,
AD D. NOVEMBR. A. M. DC XCV.

MATTHIAS HENRICUS
BURCHARDI, Holsatus.

ROSTOCHII,
[illegible] JOHANNIS WEPPLINGII, Acad. Typographi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

THESES
EX
THEOLOGIA BIBLICA:

XIII.

NOn eſt illuſtrior locus, qvi intellectus humani tenebras in comprehendendis probandisq; aſſenſu ſuo myſteriis, exactius repræſentet, qvam ille Pauli: *Homo animalis non intelligit ea, quæ ſunt Spiritus Dei. Stultitia enim illi eſt & non poteſt intelligere, qvia ſpiritualiter dijudicantur*; I.Cor. II.14. Duplicem homini animali, qvâ animalis & peccato originali corruptus eſt, induit formam: privativam; *non intelligit ſpiritualia*, & poſitivam; *ſtultitia illi ſunt ſpiritualia*. Nec verò ex hac poſteriori colligere licet, qvod maximum qvendam virum facere video, ab Apoſtolo per verbum: *δέχεσθαι, capere*, intelligere, non notitiam ſimplicis apprehenſionis, ſed actum judicij, qvi ad ſecundam mentis operationem pertineat, inſinuari. Cujus rei hanc reddit rationem, qvia pro ſtultitiâ aliqvid habere ſit actus judicij. At verò ſi eodem auctore ad apprehenſionem ſimplicem etiam reducitur, qvando intellectus integras propoſitiones concipit, ita tamen, ut easdem neq; neget, neq; affirmet, qvomodo judicium ex primâ mentis operatione poterit excludi? Cum & hic diſcurſu neceſſariò opus ſit, ut obſcuriores propoſitiones, non dico, vel neges, vel affirmes, ſed ſaltem apprehendas. Jta qvanto judicio, qvanto diſcurſu verum Ariſtotelicorum ſcriptorum ſenſum indagarunt ejus interpretes? Qvanto judicio opus eſt, ut in ineptiis iſtis Bohemiſticis vel ſenſum aliqvem verborum exſculpas, licet nondum aliqvid in illo vel neges vel affirmes? De qvibus rectè vereqve dixeris: ſtultitia ſunt legenti, nec poteſt intelligere. Non itaqve ſtultitiæ vox efficit, qvin verba Apoſtoli de mero etiam rerum ſpiritualium ſenſu literali poſſint intelligi. Deinde idem vir celeberrimus docet, non intelligi ab Apoſtolo notitiam nudi ſenſus literalis, ſed intelligentiam ipſarum rerum, ſub ſenſu literali latentium; atqve hanc ab animali homine juxta Paulum non percipi,

 addu-

adductis ad rem illuſtrandam aliqvot Scripturæ exemplis, contendit. Sed verò ſi verba capiuntur, ut ſunt ex communi uſu deſumpta & nativam ſuam ſignificationem in ipſâ Scripturâ retinent, cur non & capiatur, vel ex iisdem vel ex collatione, ſimul verus verborum ſenſus? Si verba Scripturæ res ſpirituales & ipſum ſenſum mentemqve Spiritus Sancti in ſe comprehendunt, (qvemadmodum verè comprehendunt, niſi dicere velis, mentem Spiritus S. non ex Scripturâ, ſed ex immediatâ Spiritus revelatione, & hac non per Scripturam, ſed tantum cum Scripturâ in intellectum influente, qvod Enthuſiaſticum eſt, hauriri) cur per hæc ipſa verba homo animalis non ſimul ipſam Spiritus Sancti mentem ſpiritualem ſenſumq; capiat? Sunt enim verba vehicula ſenſus. Unde & præfatus auctor non ita confidit huic diſtinctioni, qvin in concluſione ſenſus ſpiritualis perceptionem ad cognitionem rerum ſalutarem illicò reſtringat. In qvo tamen nondum videtur ſatisfacere vel rei ipſi vel ſibi. Non rei ipſi; qvia nondum allatæ ſunt cauſæ ſatis graves, qvæ convincant, Apoſtolum generaliter loqventem reſtrictè intelligendum eſſe. Qvia enim generaliter loqvitur, ordinariè generaliter vult intelligi. Non ſibi; qvia è veſtigio fatetur, ſalutarem rerum cognitionem ſub ſenſu literali contineri. Qvod non poteſt niſi de eâ ſalutaritate, ut ſic loqvar, intelligi, qvæ in ipſis verbis Scripturæ latet, nec ab iis ſeparari poteſt, non de fructu. Habet enim in ſe qvælibet Scripturæ ſententia, rectè intellecta, virtutem ſalutarem, hominem convertendi & ſanctificandi. Manet itaqve, hæc omnia non obeſſe, quo minus verba Apoſtoli in eâ ſimplicitate, prout jacent & incapacitatem non aſſentiendi tantum rebus ſpiritualibus, ſed easdem etiam rectè intelligendi enunciant, intelligi debeant, poſſintque.

XIV. Facilius ſe ex plurimis difficultatibus expedire videntur, qvi negant, phraſin: *ſcribi in librum vitæ*, electioni usque quaque æquipollere, qvam qvi affirmant. Nec enim neceſſum eſſe putant, illam loqvendi formam ita perpetuò exponi, quippe qvod nec uſus Scripturæ requirat, nec oppoſitio permittat, cum, qui ſcriptus eſt in librum vitæ, ex eodem poſſit deleri: *illum ex libro meo delebo, qvi in me peccaverit*; Ex. XXII. 33. Qui

vero

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

verò inter deletionem privativam & negativam diſtinguant, partim à literâ ſine gravi causâ recedere, partim aſperrimo reſpondendi genere Scripturæ ſimplicitati videri detrahere. Quid enim eſt, inqviunt, ſcribi in librũ, niſi per metaphoram, qvod conſultò decreveris, memoriæ firmiter imprimi? Vitam verò in Scripturâ triplicem nobis proponi, naturæ, gratiæ & gloriæ. Ut igitur detur è gratiâ lapſus, ita & deletionem dari ex libro gratiæ. Id totidem verbis Apocalypticam Scripturam enunciare c. XXII. 19. *Si qvis abſtulerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitæ & ex civitate ſanctâ & ex iis, quæ ſcripta ſunt in libro hoc.* Ergo librum vitæ eſſe catalogum civium civitatis ſanctæ, ut in eâ vivant, utantur, fruantur omnibus juribus & privilegiis, civibus Eccleſiæ competentibus. Qui nihil aliud ſit quam liber vitæ gratiæ, ex quo detur deletio. Quamquam verò nec improbabiliter dicantur, nec etiam infirmis argumentis pugnent, qvi phraſeon æqvipollentiam defendunt, quilibet tamen videt, meram eſſe de vocum acceptione controverſiam.

XV. Reſurrectio Chriſti à mortuis, Act. XIII. 34. validè probatur ex Eſai. LV. 3. ſi notaverimus, ex *R. Ab. Eſrâ*, ad hunc locum dicente: *probabile eſt, miſericordias Davidis innuere Meſſiam, qui ex familiâ ejus naſciturus eſt.* Quali abſtracto vocabulo nempe idem Meſſias *deſiderium omnium gentium dicitur*, Hagg. II. 9. Nam hæ miſericordiæ Davidis ſtatim in ſeqventi Eſaiæ verſu ſingulari numero, dicente etiam D. *Varenio* noſtro, exegetâ incomparabili, *teſtis populorum & princeps gentium*, vocantur, & Paulus hanc ipſam ob cauſam vocem: חסידים per ὅσια convertit, quia Meſſias erat *ſanctus ſanctorum*, Dan. IX. 24. Unde argumentum eſt: Qui eſt miſericordia Davidis, (in quo nempe omnis miſericordia, à Deo Patre in nos profluens, repoſita eſt & per eum hominibus confertur) fidelis, incorrupta, nunqvam fallax, is non poteſt in morte manere. Agnoverunt aliqvo modo hanc conſeqventiam Judæi, Joh. XII. 34. qvamqvam in hoc falſi, qvod vi, האמונה, *fidelitatis* illius mori non poſſe Meſſiam exiſtimarint.

XVI. Patriarchale illud de Chriſto vaticinium: *Non auferetur ſceptrum de Juda, neq; princeps de pedibus ejus, donec veniat Schilo*, Gen. XLIX. 10. conſenſu qvodam de Meſſiâ interpretantur veteres Judæi, tantaq; eſt recentiorum malitia, ut ſurſum deorſum vertere nativum ſingularum vocum ſenſum, qvam veſtigiis veterum malint inhærere. Nulla verò hactenus unqvam loci ſententia, quæ vel verbis propheticis, vel prædictorum eventui eſſet convenientior, producta in medium fuit, qvam qvæ edita ab illuſtri *Wagenſeilio* eſt, Exercitatione ad hunc locum. Nam, שבט, commune ſignificatum ſuum retinet, qvo *ſceptrum* & hoc per metonymiam imperium notat, qvalem eminentiam jam in antecedentibus vaticinari Jacobus Judæ ceperat. Vox verò: מחקק, magiſtratum qvemlibet inferiorem, qvem *ἄρχοντας* Græci generatim vocant, exprimit. Jta *R. Sal. Jarchi in Danielem: Vox* מחקק *notat minorem magiſtratum, qvi auctoritate & veniâ regum Perſicorum præerat, ſicut τὸ:* שבט, *magiſtratum ſummum.* Cum quo conſentiunt *R. D. Kimchi & R. Jſ. Abarbenel.* Cum verò dicitur: מבין רגליו, figuratè ultimum rei inſinuatur, planè ut Ex. XI. 8. II. Reg. III. 9. Ut adeò populus Jſraëliticus tanqvam vir repræſentetur, qvi manu ſceptrum teneat & habeat ſubditos ad pedes. Qvid verò convenientius eſt eventui, cum primò à populo Judaico ablata fuerit poteſtas verè regia, imperium *ἀνυπεύθυνον* ipſi adimentibus Babyloniis, Perſis, Græcis, Romanis, remanſerint tamen usque ad tempora poſt Chriſtum rectores & duces inferiores, donec everſis Hieroſolymis Iſraëlitæ eſſent planè *ſine rege & ſine duce*; Oſ. III. 4. Retinuiſſe verò Judæorum Duces qui regum titulo tempore Chriſti vanè ſuperbiebant, tantum juris, ut & judicia circa religionem capitalia exercere ipſis licuerit, non obſtante, quod Joh. XIIX. 31. per *σόφισμα πολιτικὸν*, invidiam & periculum declinaturi, cauſam circa Chriſtum ſacram in civilem convertere & eundem tanquam ſeditioſum Pilato plectendum offerre voluerint: *non licet*, inquiunt, *nobis interficere quemquam*, tam evidenter patet ex locis & exemplis, Joh. XIIX. 31. Act. VII. 54. ſ. XXII. 4. 5. XXIV. 6. XXV. 19. 20. Matth. X. 17. II. Cor. XI. 14. recenſitis, ut temerarium eſſet, id inficiari.

XVII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

XVII. Divinæ gratiæ vim & efficaciam in movendis convertendisque hominum animis mirifico verborum apparatu Paulus prædicat, Eph. I. 19. 20. dum inquit: *Et quid ſit ſupereminens magnitudo potentiæ ejus in nos credentes, ſecundum efficaciam potentiæ roboris ipſius, quam operatus eſt in Chriſto, excitans ipſum ex mortuis & collocans ad dextram ſuam in cœleſtibus.* Dixerat in præcedentibus Apoſtolus, gratias ſe Deo ingentes agere, pro Epheſiorum fide, quam receperant, eundemque precari, ut Spiritu ſapientiæ & revelationis eos magis magisque repleat, ut illuminatos iis oculos concedat, ut videant ſpem ineſtabilem cœleſtis hæreditatis, ex fide ipſis paratam, & cognoſcant ſuperabundantem magnitudinem potentiæ, in credentes effuſam. Itaque duo eos expendere jubet, vitæ, quam olim per fidem adepturi ſint, ſummam excellentiam, & modum illum admirabilem, qvo ad tantum beneficium fuerint perducti. Hunc verò in eo conſiſtere ait, quod ſit non viribus humanis, ſed Divinâ virtute effectus. Si Barbaræ regiones Romanorum armorum virtute victæ & ad vitæ, literis moribusque excultæ, honeſtatem & pulcritudinem traductæ ſunt, ingenti qvidem potentiâ, ſed humanâ tamen non ſuperiore, id factum eſſe putandum eſt. At converti ab animæ tenebris ad lucem, à mundo ad Chriſtum, Divinam infinitamqve virtutem reqvirit. Hanc dum deſcribere & prædicare Apoſtolus inſtituit, qvendam vocum, inuſitatam potentiam inſinuantium, συναθροισμὸν coacervat. Vocat δύναμιν τοῦ Θεοῦ, *potentiam Dei*, ſeu Deo propriam, vires hominis longè excedentem, qvo ſenſu & Matth. XXII. 29. occurrit. Et qvidem μέγεθος τῆς δυνάμεως, *magnitudinem potentiæ*; qvæ vox μέγεθος cum in Scripturâ amplius non compareat, ipsâ ſingularitate ſuâ ſingularem, magnamq; potentiam denotare videtur. Magnitudinem verò iſtam, ne vulgaris eſſe exiſtimetur, ὑπερβάλλουσαν appellat, qvaſi omnes reliqvas magnitudines vincentem & *ſupergredientem*; qvod axioma & gratiæ Divinæ, qvâ nulla in mundo major eſſe poterat, adſcribit, II. Cor. IX. 14. Hanc ſupereminentem potentiæ Divinæ magnitudinem operari fidem in credentibus ait, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, *ſecundum efficaciam*, (qvæ & ipſa vox plerumq; ſum-

mam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

mam virtutem notat) *roboris fortitudinis ipſius*; per duplicem Hebraiſmum, id eſt, juxta robuſtiſſimam fortiſſimamqve ſuam efficaciam. Cumulantur nimirum vocabula, idem ſignificantia, ut in ſummâ excellentiâ intelligantur; ceu apud Hiobum: עמו חכמה וגבורה לו עצה ותבונה, *cum ipſo eſt ſapientia & fortitudo, ipſi eſt conſilium & intelligentia*; id eſt, ſumma prudentia, omnem hominum ſapientiam excedens. Id qvodammodo Germani imitantur, non in conjungendis pluribus vocibus, ſed iisdem bis terve repetendis; ut Gut/Gut/Gut. Groß/GroßGroß. Deniq; tantum hoc Divinæ virtutis robur eſſe aſſeverat Paulus, quale quantumq; fuit, quo Chriſtum ex mortuis excitavit, collocavitq; ad dextram majeſtatis Divinæ. Qvod nullâ humanâ potentiâ fieri poſſe, ipſa ratio humana agnoſcit & dictat. Jubet itaq; Apoſtolus Epheſios conſiderare virtutem Dei ſummam, verè Divinam, verè infinitam. Qui ante converſionem ſuam ſine Deo erant, idolorum à pueritiâ cultores, immerſi omnium flagitiorum cœno, veritatis Chriſtianæ in tantum inimici, ut in faciem hominis fidelis expuerent, ii ſubitò ab inveteratis radicatisque moribus immutantur, Deos ſuos rejiciunt, iisque maledicunt, probitati ſtudent pietatique, in Chriſtianæ religionis ſanctimoniâ ſummam fiduciæ ſuæ, ſpei ſuæ, conſcientiæ ſuæ ponunt. Unde hæc tanta tamque ſtupenda mutatio? Nihil humani efficere tanta miracula poterat, poterat ſola virtus, omnem humanam virtutem, quantum à cœlo terra abeſt, excedens. Quam *Theophylactus* ideo ipsâ creatrice potentiâ majorem eſſe aſſerit, quia hæc in nihilo, ex quo entia ſua producit, nihil inveniat, quod reluctetur, inveniat autem in homine irregenito, qvod reſiſtat Deo operanti & repugnet. Nihil tamen patrocinatur hic locus gratiæ Divinæ, hominis converſionem procurantis, irreſiſtibilitati. Nec enim potentia hominem convertendi in abſolutâ agendi ratione, cui reſiſtere nihil poteſt, potentiæ reſuſcitandi mortuos comparatur; poſſe enim convertenti gratiæ reſiſti, diſertis Scriptura verbis aſſerit, Act. VII, 51. ſed in potentiæ Divinitate, quæ quia converſionem intra certum ordinem operatur, cui reluctari homo

poteſt

poteſt, effectum ſuum non ſemper aſſequitur: ſed ideò Divina & omnem humanam potentiam longè ſuperans perinde eſſe non deſinit, ac non ceſſat Divina, humanaque ſuperior potentia eſſe, quâ Deus cum generatione cujuslibet animalis, in quâ ſemper cum naturâ id, quod optimum eſt, intendit, concurrit, (qui concurſus non minus Divinæ & ſuperexcellentis virtutis eſt ac operatio converſionis in homine; cum juxta vetus dictum conſervatio rerum creatarum, quo & concurſus Dei pertinet, in effectu nihil aliud ſit, quam continuata creatio) & eo tamen non obſtante monſtra quotidie generantur.

XIIX. Vix ullus eſt in ſacris locus, univerſalitatem vocationis ad ſalutem majori cum ἐμφάσει exprimens, qvam Pauli effatum, Act. XVII. 30.31. Ubi & præcipere Deus dicitur hominibus, & qvidem omnibus & iis ubiq; locorum, (en triplicem univerſalitatis inſinuationem!) ut pœnitentiam agant, Divini judicii intuitu; utq; ſalutariter agere poſſint, omnibus fidem ſalutarem per Evangelium, tum prædicatum, offerre. Nam πίστιν hoc loco de argumento fidei accipere, quod Sociniani, aliique faciunt, extra uſum Scripturæ eſt; & ubi pœnitentiæ opponitur fides, fides ſalutaris, hominem juſtificans & ſalvans, intelligitur, Marc. I. 15.

XIX. Qvamqvam inter Theologos usq; qvaq; conveniat, ubicunqve locorum in ſacris juſtificationis hominis peccatoris coram Deo mentio fiat, ibi vocem in forenſi ſignificatu uſurpari, (quod in diſputatione contra Pontificios ſufficere utiq; poteſt) non tamen in eo planè idem ſentire videntur: annon extra juſtificationis coram Deo forum eadem vox aliqvoties, vel ſaltem in loco illo celebri, Apoc. XXII. 11. *Qvi juſtificatus eſt, juſtificetur adhuc*, in ſenſu illo Phyſico, qvâ aut infuſionem aut augmentum juſtitiæ inhærentis ſignificet, occurrat? Et forte huic poſteriori opinioni pleriq; vetuſtiores à tempore reformationis Theologi, ad *Gerhardi* usq; ætatem & ultra, adhæſerunt, qvamqvam non ſine inſigni differentiâ; nempe omnibus qvidem locum de juſtitiâ inhærente intelligentibus, ſed nonnullis I. verba tantum referentibus ad hujus juſtitiæ continuationem. II. Aliis ad ejus tan

tum

tum augmentum. Qvibusdam III. ad utrumq; ſimul. IV. Aliis in voce δικαιῶσαι primariò juſtitiam imputatam, ſecundariò & conſeqventer inhærentem, tanqvam illius fructum & effectum, intelligentibus. Cum verò nuper demum graviter contendi cœperit, utrum huic ultimæ verbi: *Juſtificationis*, ſignificationi inſiſtendo, rectè dici poſſit: *Deum nos juſtificare per imputationem juſtitiæ Chriſti & per operationem juſtæ vitæ*, non abs re erit, ſi ipſorum auctorum verba mentemq; intueamur. Ita *B. Lutherus* ipſe, tanqvam cæterorum promachus, locum vertit. Wer from iſt/ ſey immer from. Quantumlibet ſciverit, from ſein und heilig ſein/ unum planè Scripturæ uſu eſſe idemque. Motus citra dubium fuit vetuſtiſſimorum codicum auctoritate, qui non legunt, ceu hodierni noſtri præferunt: καὶ ὁ δίκαιος δικαιωθήτω ἔτι, *juſtus juſtificetur adhuc*, ſed: καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, *& juſtus juſtitiam faciat adbuc.* Quali codice uſum eſſe *Cyprianum* perquam veroſimile eſt, qui in libro de Bono patientiæ verſionem hujus loci ita repræſentat: *juſtus autem adbuc juſtiora faciat. D. Jo. Brentius*, exegeta incomparabilis ingenii & ſuavitatis, in Confeſſione Würtembergicâ, de juſtitiâ novæ obedientiæ Apoſtolum interpretatur, in qvâ renatos quotidie oporteat creſcere ex auditu verbi; ceu in loco de Juſtificatione advertit D. *Gerbardus*. Eandem ſententiam in hac ipsâ Academiâ tenuere qvondam *D. Jo. Qviſtorpius*, Sen. de ſanctis Bibliis noſtris præclariſſimè meritus, in Annotationibus Biblicis, ubi: *Sancti & juſti*, inqvit, *in ſanctitate & juſtitiâ novæ obedientiæ ex auditu hujus verbi creſcent*; rationemq; addit, qvia juſtitiæ virtus, non verò juſtificatio, magis & minus admittat; & *D. Jo. Cothmannus*, in Diſputatione de juſtificatione, An. *MDCXLVI.* habitâ, qvi tamen utramq; juſtitiam, imputatam & infuſam, conjungit, hoc modo: *In Apocalypſi juſtificatio pro actus incremento accipitur & de ejusdem reiteratione & continuatione. Qvi juſtificatus eſt, (qvomodo hæc juſtificatio fiat, hoc loco non docet Apoſtolus) juſtitiâ ſcilicet Chriſti, juſtificetur adbuc, id eſt, ſeſe coram Deo juſtificatum fructibus juſtitiæ demonſtret & declaret, vel in Dei gratiâ maneat, in fide perſeverans, & gratiâ Dei & ſuâ juſtitiâ rectè utatur, non abutatur. D. Mart. Chemnitius*

mnitius in Locis Theologicis, Phyſicone an Politico ſenſu vox juſtificationis in Apocalypſi accipiatur, dubitare videtur. *D. Jac. Heerbrandus* in Compendio Theologico verbum juſtificare aliquando ſignificare ait, cum homines juſtificati incipiunt bonis, rectis & ſanctis actionibus juſtiores fieri. Atq; huc pertinere ait locum Apocalypticum, in qvo præcipiat Apoſtolus, *ut renatus in ſtudio bonorum operum ita pergat, ut continuo actu obedientiæ proficiat in pietate.* *D. Luc. Oſiander*, Senior, Paraphraſi ad locum Apocalypticum: *Qvi juſtus eſt, id eſt, qvi innocenter vivit, juſtificetur adhuc, id eſt, ſubinde majores progreſſus in verâ pietate faciat.* Abſolutè itaqve juſtitiam inhærentem, & qvidem eam qvoad gradus, voce, ἔτι, *adhuc* notatos, ſpectatam, ut ferè omnes præcedentes, intellexit. *D. Lucas*, Lucæ F. *Oſiander*, Junior, in Enchiridio controverſiarum cum Pontificiis, cum locum Apocalypticum Pontificii objeciſſent, reſpondet: *ſermonem eſſe* συνεκδοχικὸν, *ubi totum pro parte ſumatur, ſeu cauſa pro effectu. Loqvi enim Johannem de renovatione, ſub nomine juſtificationis, qvod verba immediatè ſeqventia explicatius doceant.* Veniamus ad paulò recentiores, *D. Alb. Grauerus* in Articulum IV. Auguſtanæ Conf. diſertè; *Facile largimur, ſermonem in Apocalypſi eſſe de juſtitiâ operum, non autem de juſtitiâ fidei. Juſtitia autem operum eſt, quâ in hac vitâ ſanctè incipimus vivere. Mens itaq; Apoſtoli eſt hæc: qui cœpit ſanctè & juſtè vivere, is pergat in ſuo propoſito.* In hoc nempe à cœteris tantum differt, qvod vocem: ἔτι, non gradus, ſed continuationem tantum notare exiſtimet. *D. Ph. Henr. Friedlieb* in Medullâ priores illos preſſo pede ſeqvitur & in Apocalypſi ſtatum novæ obedientiæ, ſive juſtitiæ incrementum ſignificari contendit. Imo, niſi omnia me fallunt, in Breviario ſuo eandem planè cum *Cothmanno* noſtro opinionem foviſſe & *D. Jo. Hülſemannus* videtur, ubi inter juſtificationem activè poſitam, qvæ ſemper forenſis ſit, & poſitam paſſivè diſtinguit, deq; hac inqvit: *De renatis autem & juſtificatis in concreto enunciantur nonnunqvam effectus qvidam, vel attributa qvædam, ut JUSTIFICARI, juſtum eſſe, facere juſtitiam; qvæ neq; in dolem vocis activæ,* (qvæ forenſis eſt) *neq; formalem rationem juſtificationis*, (quæ in remiſſione peccatorum & imputatione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

juſtitiæ Chriſti conſiſtit) *conſtituunt, ſed rem ipſam naturaliter conſequuntur.* Quibus ſubjicit locum Apocalypticum Hæc tamen tanta doctorum differentia movere hodie neminem debet, ut Apocalypticum hunc locum ab ordinario juſtificationis ſignificato eximat: cum I. nulla prorſus ejus rei ratio idonea allegari poſſit. In propriâ autem vocum ſignificatione eousq; manendum eſt, donec per graviſſimas rationes inde detrudamur. II. Cum talis ratio eſſe neqveat, qvod gradus hujus juſtificationis hoc loco conſtituantur, qvos vera juſtificatio non admittat. Nam allegatus paulo antea *D. Hulſemannus*, opere poſthumo Prælectionum in Formulam Concordiæ clariſſimè demonſtrat, vocem ἔτι nuſpiam eſſe adverbium qualitatis vel *quantitatis* intenſivæ, quod ſignificat magis & minus, ſed ubique eſſe adverbium temporis & notare: *amplius* vel porrò, utpote in ſolâ Apocalypſi, c. XIIX. u. 14, 21. 22. 23. c. XXI. 1, c. XXII. 3. Et quid opus eſt eâ de re dubitare, cum in hoc ipſo verſu in cæteris prædicatis omnibus aliud quid intelligi nequeat: *qui injuſtus eſt*, (non injuſtior fiat, ſed) *pergat injuſtus eſſe*; *& qui ſordidus eſt*, (non ſordidior fiat, ſed) *pergat ſordidus eſſe; qvi ſanctus eſt*, (non ſanctior fiat, ſed.) *pergat ſanctus eſſe*. Cur itaque non item, *qui juſtificatus eſt*, (non creſcat aut proficiat in juſtitiâ, ſed) *pergat in juſtificationis ſtatu conſiſtere*. III. Longè infirmius pro infuſâ juſtitiâ argumentum eſt, ex conſequenti deductum, quia nempe ſtatim ſequatur: *qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc*; quod urget *Luc. Oſiander*, ſed invalidum eſſe judicat celeberrimus *Lucæ*, niſi fallor, Nepos, *Joannes Adamus*, in Collegio Syſtematico. Nam planè contrarium exinde jure meritoque infertur, quia omnino improbabile eſt, idem voluiſſe dicere Apoſtolum & quaſi ταυτολογίαν committere. Quemadmodum cum ait Paulus: *Chriſtum Jeſum à Deo nobis factum eſſe ſapientiam, juſtitiam, ſanctificationem & redemptionem*, I. Cor. I. 30. non dicendum eſt, per hæc omnia ſingulaque unum quid intelligi, ſed quælibet potius vox in proprio ſuo ſignificatu relinquenda & ab alterâ ſeparanda eſt, Quæ & rationes ſunt, cur IV. hodie non facile Theologorum quiſquam in Apocalyptico loco ab ordinario & forenſi juſtificationis ſignificatu recedat.

FINIS PATRIS SECUNDÆ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

179.

THESES EX UNIVERSA THEOLOGIA BIBLICA SELECTÆ.

QVARUM PARTEM ULTIMAM

D. B. J.

CONSENTIENTE R. FAC. THEOLOGICA;

SUB PRÆSIDIO

JO. FECHTII, D.

ET PP. CONSISTORII DUC. ASSESSORIS, ET DIST. ROSTOCH. SUPERINT.

PRO PUBLICO EXERCITIO

VENTILANDAM PROPONIT,

AD D. XXIII. NOVEMBR. A. M.DCXCV.

MATTHIAS HENRICUS BURCHARDI HOLSATUS.

ROSTOCHII,

Typis JOHANNIS WEPPLINGII, Acad. Typographi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

THESES
EX
THEOLOGIA BIBLICA.

XX.

CUm Chriſtus in fidelibus eſſe dicitur, II. Cor. XIII. 5. (hos enim ſingulos explorare jubet, an eundem in ſe ſentiant?) ipſamet literâ & præſentiam Chriſti in iisdem & gratioſam operationem inſinuat; non verò illam immediatè, qvod Fanatici volunt, ſed per verbum & Sacramenta animum hominis moventem. Ex qvâ tamen unione non ſeqvitur, fidelem de ſe dicere poſſe: Ego ſum Chriſtus. A qvâ ambitioſâ & ſcandali plenâ locutione, qvâ aliqvando Lutherus, ante mota certamina imputativæ Chriſti juſtitiæ emphaſin exprimi poſſe aſſeruit, vero Chriſti amatori planè abſtinendum eſt.

XXI. Inter argumenta præexiſtentiam Chriſti ante Mariam contra Socinianos probantia non inſvetum eſt & illud adduci, qvod cum in mundum veniſſe dicatur Salvator, intelligatur antea extitiſſe, qvam venire poterat. Id forti inſtantiâ elidere ſatagunt Sociniani ex loco illuſtri, Joh. I. 9. *Erat lux vera, qvæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Qvid enim, inqviunt? Ergo omnes homines exiſtunt anteqvam naſcantur? Memini, me in maximi Theologi ſcriptis locum iſtum hunc in modum converſum legere: *Erat lux vera, qvæ illuminat omnem hominem, veniens in hunc mundum.* Ut adeò τὸ: ἐρχόμενον, nominandi caſus ſit, non accuſandi, lucem reſpiciens, non hominem. Qvo pacto argumentandi noſtrorum ratio hoc dicto adjuvabitur potius, qvam deſtruetur. Et qvid dicent Sociniani? Itane inſolens eſt, verbum qvoddam remotius potius nomen qvam proximius reſpicere? Cum Paulus inqvit: *ne moveamini â ſpe Evangelij, qvod audiviſtis, qvodq; prædicatum eſt omni creaturæ, qvæ eſt ſub cœlo; cujus ego Paulus factus ſum miniſter;* Col. I. 23.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

anne Paulus factus eſſe miniſter cœli potius, qvæ vox immediatè præcedit, qvam Evangelii, qvod remotius eſt, putabitur? Si vel negaverint Sociniani, ſuamet cædent paſſim vineta. Vera lux autem dicitur Chriſtus per analogiam proportionis adæqvatæ, qvia intellectum hominis obtenebratum veriſſimè illuminat, qvia omnẽ intellectũ, qvantũ in ſe eſt, illuminat, qvia ſine defectu, hic inchoando, ibi abſolvendo, perfectè illuminat.

XXII. Frequens illa in ſacris Chriſtianorum denominatio, qvâ regum & ſacerdotum titulo nobilitantur, qvæ in veteris jã T. Eccleſiâ Deo auctore cœpit & ad novi T. Eccleſiam tranſlata eſt, ut illa ממלכת כוהנים, *regnum ſacerdotum*, Ex. XIX. 6. hæc βασίλειον ἱεράτευμα, *regale ſacerdotium*, 1. Petr. II. 9. appellaretur, partim ſummam Chriſtianorum præ gentilibus nobilitatem & præſtantiam, qvâ ceu reges qvidam in mundo eminent, partim eorundem munditiem & ſanctitatem, qvâ à profanis gentilium ſordibus diſcernuntur, inſinuat. Planè dilucidè atqve perfectè hanc comparationem evolvit Petrus, qvo nemo certior eſt illorum locorum interpres. Toto enim capite hoc velut unum agit, ut oſtendat, qvantâ prærogativâ Chriſtiani gaudeant præ infidelibus, dum converſione ſuâ *pervenerint ad Chriſtum Dominum, lapidem viventem acceptum coram DEO;* regem nimirum regum & dominum dominorum, Apoc. I. 5. את גבר עמית יהוה, *virum Deo proximum* & majeſtatis Divinæ conſortem. Zach. XIII. 7. Qvid verò magis regium & magnificum eſt, qvam ſum̃o aſſociari regi familiæq; ipſius conſortem cenſeri? Verè Hebræi in proverbio dicunt: עבדא דמלכא מלכא, *ſervus regis & ipſe rex eſt.* Cum è contra gentiles humi repant & lapidem illum angularem rejiciendo exulent ex illuſtri hoc regno, ſuamq; ſibi attrahant perniciem. Sacerdotium verò nervoſis verbis Petrus exponit: *ut offeratis victimas acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum, utq; virtutes annuncietis ejus, qvi ex tenebris vos vocavit in lucem admirabilem.* Duas hujus officii functiones ad morem cultus Levitici V. T. nominat, oblationem & prædicationem. Chriſtianorum ſcilicet eſt victimas offerre, non illas, ut olim, carnales, ſed ſpirituales, cultum nimirum Divini

numi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

numinis, purum, devotum, religioſum, qvem, מנחה טהורה, ſacrificium purum vocat Propheta, qvemqve conſiſtere ait בגדילת השם יהוה, *in celebratione cultuq́ nominis Divini*, Mal. I. 11. In mortificatione veteris hominis, *ſtupri, immunditiei, concupiſcentiæ malæ & avaritiæ, qvæ eſt idololatria*. Col. III. 5. In accommodatione ſui ipſius & *membrorum ſuorum in arma juſtitiæ DEO*; Rom. VI. 13. Et in oblatione qvotidianarum precum, qvæ ſvavis odor & *veſpertinum qvoddam ſacrificium ſunt in naribus Divinis*. Pſalm CXLI. 2. Prædicatio verò nominis Divini eſt ejusdem celebratio, qvod in hunc Chriſtianæ perfectionis ſtatum ex infidelitatis ſordibus nos depoſuerit; publica reſpectu miniſterii, privata, reſpectu cæterorum Chriſtianorum, qvi dum verbis, geſtu & operibus Divinam in ſe gratiam dilaudant, per id *glorificatur pater eorum, qvi eſt in cœlis*. Matth. V. 16. Qvi ultra hos comparationis modos, tam luculenter à Petro inſinuatos, alios adjiciunt, utpote vocationem qvorumlibet Chriſtianorum ad prædicationis vel publicæ vel privatæ munus, vel ad jus ſaltem illud adminiſtandi, illi literam Petri non premunt, ſed ad ſangvinem usqve emungunt; neqve vident, Veteris T. fideles, qvi pariter regalis ſacerdotii nomine ſuperbiebant, à jure debitoq; ſacerdotii planè fuiſſe excluſos; deniq; non minori jure verè proprieq; regnaturos eſſe vel publicè vel privatim omnes promiſcuè Chriſtianos, qvia ſunt *reges*, Ap. I. 6. ſi omnes propriè docturi ſunt, qvia ſt. ſacerdotes. Qvod oppidò abſurdũ.

XXIII. Nihil ſolennius eſt Pontificiis, qvam Lutheranæ Eccleſiæ inteſtina circa religionem bella & domeſticas objectare diſſenſiones. Ut non facile apoſtata reperiatur, qvin & hunc prætextum ſuæ mutationi obvertat. Qvibus oppoſita à noſtris perpetuò fuit Apoſtoli ſententia: *oportet inter vos hæreſes eſſe*. I. Cor. XI. 19. De eâ neceſſitate loqvitur, qvæ ex humanorum ingeniorum ſtatu atq; conditione ut plurimum enaſcitur. Qvæ qvia novitatibus naturali qvadam infelicitate dedita ſunt, fieri neqvit, qvin ſubinde veteres movere limites & inſolentium opinionum ſemina in ſalubri Eccleſiæ agro ſpargere annitantur.

Qvo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Qvo fit, ut nunqvam facile ſine hæreſibus, (qvæ vox generalior eſt & qvamlibet opinationem ſingularem, ab antiqviori recedentem & motus ideò in Eccleſiâ excitantem, ſignificat) & internis diſſenſionibus Eccleſia exiſtat. Qvid itaqve eſt, qvod nunc demum rixas nobis noſtras objectent Romani, cum id ſit Eccleſiæ fatum, ab ipsâ ejus infantiâ ortum, id eſt, oppidò antiqvum? Sed, inqviunt Pontificii, nos hæreſes, inter nos enatas, cognita in conciliis causâ, ex pomœriis Eccleſiæ confeſtim proſcribimus; vos, Lutherani, æternum fovetis. Qvaſi verò citra concilium eliminari extra Eccleſiam hæreſes neqveant, nec Lutherani communi omnium conſenſu exortas inter ſe ſectas è veſtigio ſemper excluſerint. Sed videamus, annon ipſi Pontificii in ſinu ſuo ita foveant hæreſes, ut ex Eccleſiæ ſuæ penetralibus neqve expellant unqvam, neqve expellere velint? Anno MDCLXXXII. in conventu totius cleri Gallicani, communi omnium, duobus tantum exceptis Epiſcopis, conſenſu ſancitum eſt, qvatuor propoſitionibus irrevocabilibus Pontificis poteſtatem limitandam eſſe: qvarum prima Petro ejusq; ſucceſſoribus rerum temporalium & civilium poteſtatem adimit; ſecunda poteſtatem in ſpiritualibus infra concilia proſternit; tertia eandem ad receptos Eccleſiæ canones reſtringit; qvarta Romani Pontificis judicium, niſi conſenſus Eccleſiæ acceſſerit, non eſſe irreformabile, decernit. Qvid de his propoſitionibus tota reliqva ubiqve gentium Romana Eccleſia? Ejus rei, ut cæteros omnes, qvi easdem & falſas & ſcandaloſas & hæreticas proclamant, taceamus, interpretem dabimus *Georgium Szelepcheniium*, Strigonienſem Archiepiſcopum, qvi in Epiſtolâ Synodicâ inter alia: *Inter cætera, qvæ ſe nobis corrigenda & eliminanda obtulerunt, & moram pati non poſſunt SINE EVIDENTI PERICULO ANIMARUM, non ultimum locum tenent, qvatuor illæ propoſitiones - - - - Qvæ eqvidem auribus Chriſtianis abſurdæ & planè deteſtabiles, cum per Hungarici qvoq; regni provincias à Satanæ miniſtris diſſeminata ſint, & perduellioni & cæteris malis inteſtinis pabulum & fomentum ſuppeditent & incautis fidelium animis*

blandâ

blandâ pietatis ſpecie SCHISMATICUM VIRUS inſtillent, nos omiſſâ in præſens curâ eas refutandi, cum præcipuè S. Patrum traditione, Oecumenicorum Conciliorum decretis & apertis ipſius Divini verbi teſtimoniÿs, ſatis exploſæ confutatæq; ſint. - - - - Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis, inhærentes ----- præhabito diligenti examine & maturâ deliberatione, cum venerabilibus fratribus noſtris & Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Capitulis, aliÿsq; compluribus Theologiæ Profeſſoribus & ſacrorum ſcientiâ præſtantibus viris, præfatas qvatuor propoſitiones configimus & proſcribimus, ne eas legere nec tenere multò minus docere audeant, donec ſuper eas prodierit infallibile Apoſtolicæ ſedis oraculum, ad qvam ſolam Divino & immutabili privilegio ſpectat, de controverſiis fidei judicare. Hæccine eſt pulcra illa in ſummo & capitali de capite Eccleſiæ articulo conſenſio? Qvæ non uno ſeculo duravit & durabit citra dubium pluribus, niſi velit Pontifex integram ab obſeqvio ſuo abſcindere Galliam, aut alterum Gallis creandi Pontificem ſuppeditare occaſionem.

XXIV. Graviter ad Eccleſiæ miniſtros S. Petrus, c. V. 23. *Paſcite gregem Dei, qvi inter vos eſt*, curæ nempe veſtræ à DEO commiſſum, Deiq; gregem, qvia proprio Dei ſanguine redemptum; paſcite verò verbi Divini uberrimâ diſſeminatione, *providentes*, ut ſeriam agatis & Eccleſiæ veſtræ & perſonarum omnium, pro cujuslibet conditione, curam, omnibus de neceſſariis proſpicientes, nullam animam ſub jacturâ ſalutis veſtræ negligentes; idq; facite *non coactè*, mercenariorum inſtar, qvi niſi ad comparandam mercedem ipſis, etiam invitis, laborandum eſſet, laborem omnem ſubterfugerent, *ſed ſpontaneo motu*, oculis veſtris unicè in Dominum veſtrum, qvi gregem vobis concredidit, & ſalutem cætus veſtri defixis; *non turpis lucri cauſâ*, ut iis tantum officium veſtrum, qvi manus veſtras ungunt, exhibeatis; *ſed ex toto animo*, ex propenſa inſerviendi voluntate, ex internâ mentis veſtræ promptitudine potius, qvam diteſcendi intentione, profectâ; *non ut dominantes clero*, ſive per vim injuſtam, ſive qvocunqve alio modo, qvi magiſtratui politico, non Eccleſiæ miniſtro, competit, ſolo Divino verbo convincere cleros, non veſtros, ſed

Domini, hæreditatem nempe & peculium Dei, cujus ipſe ſolus herus eſt, vos verò tantum miniſtri; *ſed typi facti gregis*, in verâ animi humilitate, in Divini verbi amore, in exhibendâ proximo charitate, in temperantiâ, in ſobrietate, in juſtitiâ, in caſtitate, in amore pacis & concordiæ, in pietate, in humanitate, in patientiâ, in fundendis jugiter ad Deum precibus, in curandis liberaliter egenis, in exhibendâ omni, qvæ hominem Chriſtianum decet, virtute. O ſi auream hanc admonitionem & officii ſui ideam qvilibet Eccleſiarum antiſtites intra animum ſuum altè intromitterent, *ut cum princeps paſtorum apparuerit, immarceſſibilem gloriæ coronam acciperent!*

XXV. Verba Dei ad Moſen, Exod. IV. 16. והיה הוא יהיה־לך לפה ואתה תהיה־לו לאלהים, *& futurum eſt, ut is tibi ſit in os, & tu eris ei in Deum*, immediatè qvidem id exprimunt, fore, ut ob oris ſui facundiam Aaron in legatione iſtâ ſolenni ad Pharaonem & populum Iſraëliticum interpretis, ſeu oratoris potius officium obeat, mandata autem à Moſe accipiat, haud aliter ac ſi is Deus ipſius eſſet, â cujus nutu pendere unicè deberet. Animadverſum tamen à graviſſimis Theologis non immeritò fuit, Aaronem in hoc negotio ita deſcribi, ut iſthoc perorandi ad populum officio non tunc tantum, cum ex Ægypto educendus eſſet, ſed poſthac perpetuò, Moſe ſummi Dei loco ipſi manente, functurus eſſet. Cur enim vocatur *frater Moſis ex tribu Levi*, qvaſi ignorare id potuerit Moſes, qvi ex eadem tribu, ex eodemq; fuerat utero? Niſi qvod deſtinatũ Aaronem cum univerſâ tribu ad ſacra olim, ad Moſis præſcriptum curanda, innueretur. Cur Aaronem vocat, נביא, *Prophetam* Moſis, Ex. VII. 1. niſi qvod non oratorem tantum ejus, ſed & ſacrorum qvondam antiſtitem & interpretem Divini verbi ad populum, præſcribente modum Moſe, tanqvam DEO ſuo, ſignificaretur? Itaqve Aaron in toto vitæ ſuæ curriculo, inqve univerſo officio ſuo, Moſen, tanqvam qvi Dei ipſi loco eſſet, & à cujus poteſtate ac voluntate unicè dependeret, agnovit; homo nempe clericus magiſtratum politicum, & clericorum princeps ſecularem populi ducem. Juxta Romanæ

Eccle-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Eccleſiæ doctrinam & mores æqvum fuiſſet, Aaronem Moſi in Vice. Deum conſtitui; nec vel Eccleſiæ vel ſacri ordinis exiſtimationi Deus conſuluit, qvod hunc ordinem, prælato homine laico, inverterit.

XXVI. Polygamiam ſimultaneam, Lev. XIIX. 18. ubi dicitur: *Mulierem ad ſororem ejus non accipito*, prohibitam eſſe, dubitare nefas eſt, cum loqvendi illa ratio: אשה אל אחותה, in universâ Scripturâ S. in qvâ freqventiſſimè, & in ſolo capite XXVI. Exodi qvater, nec unqvam alio ſenſu, occurrit, nihil unqvam aliud, qvã: *una ad aliam*, ſignificet; præterea ſtudiò Deus in hoc verſu loqvendi formam immutet, cumqve antea dixiſſet: *nuditatem fratris tui ne retegito*, nunc dicat: *mulierem unam ad alteram ne accipito*; & rationem addat: לצרר, *ad ægrè faciendum illi*; cum genuinæ uxori non ſoror tantum, exemplo Rachelis & Leæ, ſed quælibet alia, exemplo Hannæ, moleſta eſſe poſſit, qvæ Peninnam ideò ſuam: צרתה, *anguſtiatricem* appellat, I. Sam. I. 7. Qvam obſcurè verò & impropriè dictum eſt: לא תקח אשה אל אחותה; qvid hoc eſt rei: *uxorem ad ſororẽ non accipies*? Cur non propriè potius locutus fuiſſet Deus, ſi propriè intelligi voluiſſet: ולא תקח לך אחות אשתך לאשה; *non accipies tibi ſororem uxoris tuæ in uxorem?* Deniqve qvam macerant ſe & qvaſi affligunt interpretes in exponendâ hujus legis appendice: בחייה, *in vitâ ejus*, ſeu dum adhuc illa vivit? Ne nempe ex illâ poſt uxoris obitum ejus ſororem duci poſſe inferatur. Cum ex noſtrâ ſententiâ liqvidiſſimus ſit ſenſus: unam tantum uxorem ſimul ducendam, eâq; defunctâ, *liberum maritum eſſe à lege* hac, vivâ uxore ipſum obligante, I. Cor. VII. 39. Qvæ argumenta miror, magnum S. Literarum interpretem, *D. Abr. Calovium*, permovere non potuiſſe, ut ſuffragium pro illâ citra omnem dubitationem ferret. *Grotio* inprimis non diffitente, Karraitarum, qvi nempe literæ Scripturæ unicè arcteqve inhærent, hanc de hoc loco conſtantem eſſe opinionem. Nec vulgaris objectio qvemqvam turbare debet, qvod cætera in hoc capite omnia propriè capiantur. Nam qvæ loqvendi formæ in proverbiali ſermone ſemel proprietatem omnem exuerunt, veluti

luti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

luti cum Latini dicunt: ab ovo ad mala; Hebræi, uxorem ſuam cognoſcere, & ſimiles, proprietati per id non reſtituuntur, etſi vel ſexcentis aliis loqvendi formis, propriè acceptis, adjungantur.

XXVII. Verba Lucæ, Act. XIX. 5. *Audientes autem baptizati ſunt*, (à Johanne ſcilicet; continuat enim per voces μὲν & δὲ orationem ſuam Paulus) *in nomen Domini Jeſu*, non formam baptismi exprimunt, ſed profeſſionem fidei Jeſu, hoc eſt, Chriſtianæ, baptismum antecedentis. Si qvis autem etiam hac formâ baptizaret: *baptizo te in nomine Jeſu*, ſalvo aliorum judicio, eum perinde validè non baptizare puto, ac ſi qvis in S. cœnâ conſecrare vellet ſolâ hac verborum formâ: *hoc eſt corpus meum*. Cum ut nominato Chriſto naturaliter non excluduntur, ſed includuntur cæteræ perſonæ: ita nominato corpore Chriſti non excludatur, ſed includatur naturaliter ſangvis Chriſti.

XXIIX. Præclarè loca illa in Actis Apoſtolicis, ubi in nomine Chriſti baptizati leguntur, *Joh. Harduinus*, Jeſuita, in Qvæſtionibus de Baptismo, de invocatione & confeſſione Chriſti, ejusq; doctrinæ interpretatur, probatq; ex duobus locis, omnium clariſſimis, Act. XXII. 16. *Et nunc quid moraris? exurge & baptizare & ablue peccata tua, invocato nomine ipſius.* Ecce! qvod alibi brevius dicitur: baptizari in nomine Chriſti, id hic evolutius: baptizari invocato nomine Chriſti. Act. IIX. 36. *Ecce aqua, qvid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: ſi credis ex toto corde, licet. Et juſſit ſtare currum & baptizavit eum.* Ecce! in exemplo exprimitur, qvod baptismum præcedere debeat confeſſio Chriſti, ne dubitare qvis neceſſe haberet, cum dicitur: baptizari in nomine Chriſti, eſſe: baptizari præcedente confeſſione nominis Chriſti. Qvo ſenſu & *Ambroſius*, libro de iis, qvi initiantur, c. IV. *Tu in gratiâ baptizatus es in nomine Trinitatis. Confeſſus es Patrem, recordare, qvid feceris? Confeſſus es Filium, confeſſus es Spiritum S.* Subit autem mirari, in qvam ſe abſurditatem dederit vir alioqvin pereruditus, *Harduinus*, cum loca Actorum explicaturus, §. *III.* præfatur: *Pudet hujus controverſiæ arbitros & judices Grammaticos dare ac ſtatuere. Pudet, inqvam, pigetq;, cum Theologi audiamus.* Qvaſi principes

de

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

de obortis controverſiis Medicis vel Theologicis dicere vellent: pudet, pigetque, hujus litis arbitros judicesque Medicos vel Theologos dare ac ſtatuere, cum principes ſimus. Quis enim de controverſiis Grammaticis & Exegeticis, niſi Grammaticus, ex artis ſuæ regulis judicat? Niſi forte, quod nunquam crediderim, putaverit, Grammatici munus tantum eſſe, expendere voces, non conſtructionem & ſenſum. *Quid Grammaticus profitetur?* inquit *Lud. Vives.* *Non ſolum literarum & vocum peritiam; quamquam neque hoc omninò parum, ſed intelligentiam verborum & ſermonis totius, cognitionem antiquitatis, hiſtoriarum, carminum, denique omnium veterum ſcriptorum interpretationem.* Non pudere neque pigere nos debet, ad horum arbitria, in materiâ ad ipſos pertinente, nos demittere; quemadmodum Jmperatorem Rom. neque pudet neque piget, in litigio de calceis oborto arbitros ac judices ſutores dare atque ſtatuere. Nec obeſt, quod S. literæ peculiari ſint ſtylo conſcriptæ, adeoque à Grammaticis vulgaribus non poſſint intelligi; intelligentur enim à Gramaticis ſacris, Divino ſtylo adſvetis. Nec etiã qvia ſtylus Scripturæ ſingularis eſt, ideò à communi loqvendi & intelligendi conſvetudine ita abit, ut â nullo Grammatico poſſit penetrari. Jta locutus eſt Spiritus S, ut ſe non tantum voluerit intelligi, ſed ab omnibus, etiam vulgo, intelligi. Forte non erravero, ſi dixero, vellicaſſe *Harduinum* his verbis Theologorum noſtrorum poſt Lutherum principem, *D. Mart. Chemnitium*, qui Grammaticam clavem totius Theologiæ appellitabat, ex cujus neglectu pleræq; hæreſes in Eccleſiam ſint invectæ.

XXIX. Qui optimam & propemodum certam de ſalute infantum, extra Eccleſiam decedentium, ſpem concipiunt, fruſtra nituntur loco, Jonæ IV. 11. Ubi dicitur Deus tam gratioſo oculo reſpexiſſe Ninivitarum infantes, ut eorum etiam causâ toti urbi pepercerit. Nam ut taceam, etiam ipſa jumenta, (ad qvæ ſcilicet, nedum ad homines, ſe extendit miſericordiæ Divinæ abyſſus) Deum reſpexiſſe, infantes Ninivitarum tum non amplius erant gentilium, ſed eorum, qvi ad DEUM ſe jam converterant, id eſt, proſelyti, ad circumciſionem non adſtricti, & Eccleſiæ filii. Qvid verò dicemus de *B. Lutheri* circa hunc locum ſententiâ, qui deſcriptione iſthac *neſciunt diſcrimen inter dextram & ſiniſtram*, non infantes ſed totam univerſæ urbis multitudinem inſinuari perquam probabiliter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

contendit? Verba legantur, Tomo. III. Jen. Comm. in Jonam.

XXX. *Hugo Sanfordus*, Coomflorius Anglus, Tractatu de Deſcenſu Chriſti ad inferos, quem ex ſcriniis ejus complevit *Rob. Parkerus*, magno niſu & ſudore defendere conatur: *Damnatos in inferno non peccare.* Quem irritum ſuum laborem inter alia probare nititur ex celebri Apoſtoli loco, Rom. VI. 7. *Qvi mortuus eſt, juſtificatus eſt à peccato*, h. e. ut ille interpretatur: Qvi ſemel mortuus eſt, (ut utiq; damnati mortui ſunt) immunis eſt ab omni peccato. Verumenimverò iſthæc expoſitio neq; verbis Apoſtoli neq; ſcopo congruit. Apoſtolus enim, qvod in verbis im̃ediatè antecedentibus dixerat; *Scimus, qvod vetus noſter homo cum ipſo crucifixus eſt, ut corpus peccati deſtruatur*, probaturus, generalem ſententiam proponit; *Qvi mortuus eſt, juſtificatus eſt à peccato.* Concludere itaqve vult hunc in modum: ſi omnis mortuus juſtificatus eſt à peccato, tum & vetus noſter homo crucifixus, adeoqve mortuus, juſtificatus à peccato, corpusqve peccati deſtructum eſt. Planè enim perſvaſus ſum, ſi Apoſtolus verba ſua immediatè de mortuo in peccatis ſpiritualiter, ut in ſuperioribus fecerat, intelligi voluiſſet, additurum, ut antea, fuiſſe: ὁ γὰρ ἀποθανὼν τῇ ἁμαρτίᾳ, *moriens peccato.* Jd verò cum non fecerit, ſed effatis particularibus univerſalem ſubjecerit, cur univerſaliter non intelligamus? Præcipuè cum particularis, ceu ſupra oſtendimus, ex univerſali liqvidiſſime proximeqve conſeqvatur? Eſt autem juſtificari à peccato, juxta ſolennem hujus vocis ſenſum, ab iisdem abſolvi. Sumptâ ſc. occaſione & metaphorâ à ſententiis judiciorum capitalium, qvibus condemnati ad mortem toleratâ morte, ab omni ulteriori accuſatione delictorum abſolvuntur, nec ulla amplius peccata habere judicantur. Ergo & nos, qvi cum Chriſto mortui ſumus, nulla amplius peccata habere cenſendi ſumus, in nobis ſcilicet regnantia, ſed corpus peccati planè deſtructum eſt. Qvam abſonum verò eſt, ad neganda inferorum peccata hinc concludere? Cur non eadem vi *Sanfordus* concludit: qvi mortuus eſt, omnem vitam amiſit: ergo damnati in inferno non vivunt, ſaltem ſecundum animam? Nempe qvemadmodum mortuus non vivit amplius hujus vitæ vitam, vivit tamen aliam: ita damnati non peccant hujus vitæ peccata, peccant tamen alia. Qvo pacto David Pſ. cxv. 17. *non mortui, ait, laudabunt te Domine, nec omnes deſcendentes in ſilentium.*

FINIS PARTIS ULTIMÆ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-505 4° 2052